

เหยื่ออาชญากรรมจากพระอภัยมณี : วรรณกรรมเอกของสุนทรภู่

The Crime Victims in Pra Apaimanee : Sunthorn Poo's Masterpiece

อัมณพ ชูบำรุง¹

Annop Choobamroong

ABSTRACT

The purpose of this research was to investigate into Pra Apaimanee : Sunthorn - Poo's masterpiece to understand the roles of the crime victims.

Research results showed that crime victims in Pra Apaimanee were those who were biologically weak and those who voluntarily provoked other persons to commit crimes.

Suggestions related to this research were that other researchers should pay more attention to the Thai literature to perceive and promote the Thai culture as well as to study the roles of the crime victims.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยเรื่องนี้ก็เพื่อค้นคว้า เรื่องพระอภัยมณี วรรณคดีเอกของสุนทรภู่ เพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทของเหยื่ออาชญากรรม

ผลการวิจัยพบว่า เหยื่ออาชญากรรมในเรื่อง พระอภัยมณีมี 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพและผู้ยั่วให้เกิดอาชญากรรม

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ มีข้อเสนอแนะว่า ควรสนับสนุนให้มีการค้นคว้าศึกษาบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในวรรณคดีไทยเรื่องอื่น ๆ พร้อม ๆ กับทำความเข้าใจและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้วย

บทนำ

การศึกษานี้หาบทบาทของเหยื่ออาชญากรรม ในปัจจุบันกำลังได้รับความสนใจจากนักอาชญาวิทยาเป็นอย่างมาก การศึกษานี้ อาจจะกระทำได้ด้วยหลายวิธี กล่าวคือ อาจจะกระทำได้โดย การสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยอาศัยการสัมภาษณ์ หรือการใช้แบบสอบถามหรืออาจจะศึกษาจากรายงานบันทึกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เช่น สถานีตำรวจ โรงพยาบาล เรือนจำและทัณฑสถาน เป็นต้น หรืออาจจะศึกษาจากวรรณคดีที่นักปราชญ์คนสำคัญ ๆ

¹ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ได้เขียนไว้ และการศึกษาบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมจากวรรณคดีนั้น Lewin (อ้างใน Viano 1976) ได้เคยศึกษาผลงานของ Shakespeare มาแล้ว ได้ข้อสรุปจากการวิจัยว่า ผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว เช่น เป็นคนโลก คนเสเพล ผู้เยาว์ที่ขาดประสบการณ์ หรือเป็นคนที่จะเขยื้อนยานจนเกินเหตุ เป็นต้น

ในปัจจุบันนี้ เชื่อกันว่า การที่จะสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมายนั้น จะพิจารณาเฉพาะบทบาทของอาชญากรอย่างเดียวจะไม่เพียงพอ จำเป็นจะต้องพิจารณาบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมประกอบกันไปด้วย นักปราชญ์ผู้บรรจงสร้างงานวรรณกรรมจนได้รับความนิยมนำไปทั่วโลกนั้นย่อมจะเข้าใจบทบาทของตัวละครที่ตกเป็นเหยื่อได้เป็นอย่างดี ศิลปินผู้สร้างวรรณคดีนั้นย่อมรู้จักแปลชีวิตจริงมาสู่ตัวละครของเขา เป็นการสะท้อนให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิตมากขึ้น และเราน่าจะศึกษาค้นคว้าจากวรรณคดีสำคัญ ๆ เพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมมากขึ้น ทั้งยังจะเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมพร้อม ๆ กันไปด้วย

เรื่องพระอภัยมณีเป็นวรรณคดีที่จะให้ความรู้ในแง่ของบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมได้มาก ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคล โดยมีสาเหตุมาจากผลประโยชน์เป็นสำคัญ มีการประกอบอาชญากรรมประเภทร้ายแรงหลายครั้งหลายหน

การตรวจเอกสาร

ในการตรวจเอกสารที่เกี่ยวกับกรณีในเรื่องนี้ จะได้พิจารณาเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเภทของเหยื่ออาชญากรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณคดีบางเรื่อง

นักคิดที่ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมเท่าที่ตรวจสอบมียุหลายท่าน แต่ผู้ที่ได้จำแนกประเภท

ของเหยื่ออาชญากรรมไว้อย่างน่าสนใจได้แก่ Hentig, Sellin and Wolfgang และ Schafer

Hentig (1967) ได้แบ่งเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 11 ประเภท คือ (1) ผู้เยาว์ (2) ผู้หญิง (3) คนแก่ (4) คนที่บกพร่องทางจิตและวิกลจริต (5) คนที่อพยพมาจากที่อื่น (6) ชนกลุ่มน้อย (7) คนโง่โดยกำเนิด (8) คนมีใจหดหู่ (9) คนโลก (10) คนเสเพล (11) คนโดดเดี่ยวและคนอกหัก

Sellin and Wolfgang (1970) ได้แบ่งเหยื่อออกเป็น 5 ประเภทคือ (1) เหยื่อระดับต้น ได้แก่ บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อ (2) เหยื่อระดับรอง ได้แก่ เหยื่อที่เป็นธุรกิจหรือการค้าขนาดใหญ่ (3) เหยื่อระดับสาม ได้แก่ ชุมชนโดยทั่วไป (4) เหยื่อที่มีส่วนร่วมในการประกอบอาชญากรรม เป็นเหยื่อที่กระทำด้วยความสมัครใจ (5) เหยื่อที่ไม่อาจจะจัดได้ว่าเป็นเหยื่ออาชญากรรม เช่น การหนีออกจากบ้าน การหนีโรงเรียน เป็นต้น

Schafer (1977) ได้แบ่งเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 7 ประเภทคือ (1) เหยื่ออาชญากรรมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากร (2) เหยื่อที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม (3) เหยื่อที่จงใจให้เกิดอาชญากรรม (4) เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (5) เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางสังคม (6) เหยื่อที่เกิดจากความยินยอม (7) เหยื่อการเมือง

การจำแนกประเภทดังกล่าวข้างบนนั้น ดูเหมือนว่าผลงานของ Schafer มีระบบมากกว่าของนักคิดท่านอื่น ๆ เขาได้พยายามรวบรวมเหยื่อที่คล้ายคลึงกันไว้เป็นพวกเดียวกัน ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ไม่สับสน เหมาะแก่การนำไปอ้างอิงในงานวิจัยอื่น ๆ ได้ดี

สำหรับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็ได้แก่ผลงานของ Lewin (อ้างใน Viano 1976) ซึ่งได้ศึกษาวรรณคดีของ Shakespeare พบว่าเหยื่ออาชญากรรมคือผู้มี

ปัญหาส่วนตัวคือเป็นคนโลก คนเซเพล คนขาด
ประสบการณ์หรือคนอยากได้เงินเดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาจากเอกสาร (documentary research) ศึกษาประวัติของสุนทรภู่ เพื่อ
จะได้เข้าใจบุคลิกภาพและจินตนาการของท่านได้ชัดเจน
ขึ้น ศึกษาเรื่องพระอภัยมณี นิทานคำกลอนของ
สุนทรภู่โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษในตอนที่กำลังถึง
การประกอบอาชญากรรม

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้อาศัยทฤษฎีการจำแนก
ประเภทของเหยื่ออาชญากรรมของนักคิดทุก ๆ ท่าน
ดังกล่าวข้างต้นเป็นหลักในการพิจารณาบุคลิกภาพของ
เหยื่ออาชญากรรม

สำหรับการเสนอผลงานวิจัยนั้นได้ชี้ให้เห็นถึง
บุคลิกภาพของตัวละครที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและ
มูลเหตุที่ต้องตกเป็นเหยื่อ ในการเสนอผลการวิจัยได้
พรรณนาเป็นร้อยแก้ว และมีบทร้อยกรองประกอบ
เพื่อทำให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผล

จากการศึกษาพระอภัยมณี วรรณกรรมเอกของ
สุนทรภู่ทำให้ได้รับความรู้และความเข้าใจประเด็นที่ว่า
การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในทัศนะของสุนทรภู่นั้น

ส่วนซีเปลี่ยเนื้อข้าห์ลับคาติด

จำจะลงหน่วงถามถึงความใน

ถ้าเดินน้ำทำเป็นเช่นไ้อหนู

คำรพหลวงทางลงคูท่งที่

แต่แถวทางข้างหน้านั้นปรากฏ

ต่อมีมนต์กลเวทวิเศษไป

นี่ตัวเจ้าเล่าเรียนมาแล้วหรือ

ซึ่งเดินน้ำร่ำมาในสาขล

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ คือผู้ที่อ่อนแอในทางชีวภาพ ซึ่งหมายถึง
ถึงผู้ที่มีความอ่อนแอทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ เช่น
คนแก่ เด็ก ผู้หญิง และผู้ที่กระตุ้นให้เกิดเหยื่ออาชญา-
กรรม ซึ่งหมายถึงผู้ที่ได้กระทำบางสิ่งบางอย่างให้เป็น
การขัดใจแก่อาชญากร เช่น เหยื่อละเมิดคำมั่นสัญญา
แสดงการดูหมิ่น มีคนรักใหม่ เป็นต้น จะได้นำบท
กลอนบางตอนมาให้พิจารณาดังนี้

1. เหยื่อที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพ

ความอ่อนแอในทางชีวภาพที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อ
อาชญากรรมเห็นได้ชัดเจนที่สุดในกรณีที่สุดสาครถูก
ซีเปลี่ยปลักตกลงไปในเหวลึก จนสุดสาครเกือบจะสิ้น
ชีวิต และการที่ซีเปลี่ยสามารถหลอกหลีกสุดสาคร
ได้นั้นเป็นเพราะสุดสาครยังเป็นเด็ก ขาดประสบการณ์
ไร้เดียงสา เชื่อคนง่าย ถือได้ว่าปัจจัยทางชีวภาพเป็น
สาเหตุสำคัญที่ทำให้ถูกหลอกได้ ส่วนปัจจัยสิ่งแวดล้อม
เป็นเพียงองค์ประกอบ สิ่งแวดล้อมที่ทำให้สุดสาคร
เสียทีแก่ซีเปลี่ยก็คือสถานที่ที่เปลี่ยเปลี่ยน ขาดผู้คนที่
จะให้ความช่วยเหลือ สุดสาครอยู่กับซีเปลี่ยเพียง
สองต่อสอง เมื่อสถานที่อันวญเวลาก็พลอยอันวญ
ไปด้วย คือเป็นเวลาที่ยี่สิบสองการดำเนินชีวิต อาชญากร
กล้าที่จะทำอะไรได้โดยไม่ต้องถูกจับ

กลอนที่แสดงถึงการตกเป็นเหยื่อของสุดสาคร
ตามที่สุนทรภู่พรรณนาไว้ในนิทานคำกลอนเรื่องพระ-
อภัยมณีมีดังจะยกมาให้พิจารณาดังต่อไปนี้

มันเรื่องฤทธิ์รู้เวทวิเศษโฉน

เห็นจะได้ดอกเด็กเล็กเท่านั้น

จะลือกูเพื่องฟุ้งทั้งกรุงศรี

เป็นไรมีเรารู้อยู่แก่ใจ

มีน้ำกรดลิกเหลวเป็นเปลวไหล

จึงข้ามได้โดยง่ายไม่วายชนม์

จึงตั้งค่อไปแล้วเห็นไม่เป็นผล

ด้วยเวทมนต์เชี่ยวชาญประการใดฯ

สุดสาครอ่อนคักคี่ไม่หนักหน่วง
ที่ความรู้ครุสอนแต่ก่อนไร
แต่แก้กรคบพนี้ยังมีรู้
เหมือนลูกเต้าเจ้าพระคุณกรุณัง

ส่วนผู้เฒ่าเจ้าอุบายกระต่ายแก่
แม่วงได้ไม้เท้าที่ถื้อมา
จำจะหลอกบอมนต์กันบนเขา
ถึงตัวคี่มีครุจะอยู่คง
จึงตอบคำทำที่อารีรัก
จึงเรียนว่าคำราทานว่าไว้
ถ้าแม่นเจ้าเล่าจำได้สำเร็จ
แกล้งพูดล่อพอน้ำใจเพลน
ถึงปากปล่องช่องเหวเป็นเปลวโปร่ง
บอกให้นั่งดั่งประนมพรหมพรด
เห็นได้ทีชีเปลือยเข้าเคียงข้าง
กระทบหินสั่นแรงพลั่วเพลงกาย

ถูกลมดวงเล่าแจ้งแฉ่งใจ
รำพันให้แจ้งจิตไม่ปิดบัง
จะขอยู่ศึกษาวิชาลง
จงช่วยสั่งสอนให้ได้โคลกลาฯ

รู้กระแสนมมาดปรารณา
จะขี้นม้างกรได้ดังใจจง
ให้เรียนเล่าเสียเชิงละเลิงหลง
ผลักมันลงที่ในเหวก็เหลวไป
ไม่ยากนักดอกจะแจ้งแฉ่งใจ
ให้ขึ้นไปบอมนต์กันบนเนิน
ไม่เห็นน้อยเห็นค่นาหัวเราะเหมือนเหาะเหิน
แล้วพาเดินคัดคั้นขึ้นบรรพต
ตลอดโล่งลึกล้ำเหลือกำหนด
วางไม้เท้าดาบสไว้ริมกาย
กระซิบพลางผลักตกหัวทกหาย
ทรวงทลายล้มซบสลบไปฯ

บทกลอนที่ยกมาให้อ่านข้างบนนี้แสดงให้เห็นถึงความเจ้าเล่ห์ของชีเปลือยและความอ่อนหัดของสุดสาครตรงที่พิมพ์ตัวโตนันชีให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าสุดสาครมีความอ่อนแอทางชีวภาพเป็นอย่างยิ่ง ความอ่อนแอทางชีวภาพนี้เทียบได้กับประเภทของเหยื่ออาชญากรรมที่ Hentig (1967) ได้แบ่งไว้ในประเภทที่เรียกว่า ผู้เยาว์ หรือที่ Schafer (1977) เรียกว่า เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ บังคับทางชีวภาพนี้ไม่ได้หมายความว่ารูปร่างเท่านั้นยังหมายถึงภาวะจิตใจที่ขาดความเข้าใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวอีกด้วย การพรรณนาบทกลอนของสุนทรภู่แสดงให้เห็นว่าสุนทรภู่มองมีความเข้าใจในเรื่องทางกายภาพและเรื่องทางจิตภาพของคนเราได้เป็นอย่างดี สุนทรภูได้พรรณนาไว้อย่างละเอียดลออทุกแง่ทุกมุม ทั้งนี้เพราะสุนทรภู่มองประสบการณ์ในเรื่องของคนมาเป็นอย่างมากนั่นเอง

2. เหยื่อที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม

เหยื่อที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรมในเรื่องพระอภัยมณีนั้นมักจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรักเสียเป็นส่วนใหญ่ ตัณหาในเรื่องความรักนี้นำไปสู่ความตายเกือบตลอดทั้งเรื่อง สุนทรภูเป็นนักรัก จึงยอมเข้าใจเรื่องของการรักได้เป็นอย่างดี คนที่ตายหรือคนที่ตกเป็นเหยื่อก็คือคนที่ไม่รู้จักรักหักห้ามใจตนเอง เอาแต่ใจหรือทำตามใจ ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์ไม่อำนวยให้กระทำ คือเป็นเหตุการณ์ที่เสี่ยงต่อความตาย จะได้พิจารณาในบางกรณีดังต่อไปนี้

2.1 กรณีพระอภัยมณีเป่าปี่จนนางผีเสื้อขาใจตาย

กรณีที่พระอภัยมณีต้องฆ่านางผีเสื้อก็เพราะการกระตุ้นของนางผีเสื้อเอง คือนางผีเสื้อได้ใช้ความสามารพิเศษเฉพาะตนระดมพลพรรคเข้าทำร้ายเรือโดย

สารของพระอภัยมณีจนเรือแตก และพระอภัยมณีขึ้น
ไปอยู่บนภูเขา นางผีเสื้อก็ยังตามไปจะจับตัวพระ
อภัยมณี โดยระดมพลพรรคเข้าล้อมรอบพระอภัยมณี
เมื่อพระอภัยมณีจวนตัวจึงต้องเป่าปีฆ่านางผีเสื้อ ปีเป็น
อาวุธสำคัญของพระอภัยมณี สามารถเป่าปีให้คนเคลิบ

เคลิ้มขาดใจตายได้ นับเป็นอาวุธวิเศษที่ทำให้คนตาย
ด้วยความหลงใหลมกมาย หรือเป็นความตายที่เกิดจาก
ความโง่เขลาเบาปัญญาตนเอง กลอนที่พรรณนาถึงการ
ฆ่านางผีเสื้อมีดังต่อไปนี้

พระอภัยมณีไม่รู้ที่จะคิด
จะหนีทางไหนก็ไม่พ้น
ไหนจะถูกถูกเห็บจับสาหัส
จึงปรึกษากับฝรั่งว่าครั้งนี้
แต่พวกเราเอาน้ำป้อน้อยนั้น
พวกไพร่พร้อมน้อมค้ำรับอุบาย
ฝ่ายพระองค์ทรงเดชเกษมศรรย์
แล้ววันทาลาศีลพระทศพล
แล้วถือปีที่ท่านอาจารย์ให้
ขึ้นหยดขึงนึ่งแท่นแผ่นศิลา
แล้วทรงเป่าปีแก้วให้แจ้วเสียง
พวกโยธีผีสาวทั้งนางมาร
แต่เพลินฟังนึ่งโยกจนโงกหุบ
พอเสียงปีที่แหบหายลงไป

กับพวกศิษย์แสนลำบากต้องตากฝน
สุดจะทนฝนชุกกลดทุกที
พงศ์กษัตริย์สิ้นรักนางยักษ์
จะเป่าปีผลาญนางให้วางวาย
หยอดปิดกรรมสองข้างเหมือนอย่างหมา
บ้วนน้ำลายหยอดหูทุกคนฯ
จึงจบหัตถ์อธิฐานการกุศล
เอาเครื่องต้นแต่งองค์อลงการ
แจ้งพระทัยออกจากชะวากผา
ภาวนาอาคมเรียกลมปราณ
สอดสำเนียงนิ้วเอกวิเวกวาน
ให้เสียวชานับชามวาทหัวใจ
จนหมอบซุบซิบชบสลับสไล
ก็ขาดใจยักษ์ร้ายวายชีวาฯ

กลอนตอนนี้แสดงให้เห็นว่า นางผีเสื้อเป็นผู้
ทำให้พระอภัยมณีหมดความรักในตัวนาง พระอภัยมณี
ต้องพบทางตัน ไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่นนอกจากต้อง
ฆ่านางเสีย และอาวุธร้ายของพระอภัยมณีก็คือปีแก้วซึ่ง
เมื่อได้รับการเป่าอย่างมีศิลปะแล้วย่อมสามารถฆ่าคนได้
กลอนตรงที่พิมพ์ตัวโตนันชี้ให้เห็นว่าพระอภัยมณีเจ็บ
หนัก คิดว่านางผีเสื้อมีความโหดร้ายต่อตนมาก ขึ้นให้
นางมีชีวิตอยู่ต่อไปตนก็จะเอาตัวไม่รอด การที่สุนทรภู่
กำหนดให้พระอภัยมณีต้องฆ่านางผีเสื้อทั้งที่เลขช่วย
เหลือเกือบถูกลักมาก่อน ก็เพราะว่าพระอภัยมณีตกอยู่ใน
สถานการณ์คับขันจริง ๆ ตามปกติ พระอภัยมณีเป็น
คนใจอ่อน มักสงสารคนอื่น แต่เมื่อเข้าตาจนไม่มีทาง

หลีกเลี่ยงก็จำเป็นต้องฆ่าฝ่ายตรงกันข้าม การกระทำ
เช่นนี้พิจารณาในแง่กฎหมายแล้วไม่น่าจะต้องรับโทษ
ทัณฑ์แต่ประการใด เพราะเป็นการฆ่าเพื่อป้องกันชีวิต
ตนเอง หากไม่ฆ่าอันตรายก็จะตกมาถึงตัวอย่างแน่นอน
การกระทำของพระอภัยมณีซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่องจึง
มิใช่สิ่งที่น่าตำหนิแต่ประการใดทั้งสิ้น กลับน่าจะ
เห็นอกเห็นใจเสียอีก นางผีเสื้อต่างหากที่ควรจะได้รับ
คำตำหนิ เพราะได้แสดงออกถึงความเห็นแก่ตัวจนเกิน
ไป เป็นผู้น่ารังเกียจ ไม่ควรแก่การคบค้าสมาคมเป็น
อย่างยิ่ง นางผีเสื้อก็เปรียบเสมือนคนคื้อหรือคนพาล
เกร เป็นคนชั่วร้ายให้เกิดความโกรธ เป็นเหยื่อที่ Scha-
fer (1977) เรียกว่า Provocative victims (เหยื่อ

ที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม) เป็นเหยื่อที่มีความคิดมากที่สุด

2.2 กรณีสินสมุทรฆ่าโจรสuhr

การที่สินสมุทรต้องฆ่าโจรสuhrก็เพราะว่าโจรสuhrรังคิร้ายต่อนางสุวรรณมาลี ซึ่งถือว่าเป็นแม่เลี้ยงของสินสมุทร โจรสuhrพยายามเกี้ยวพาราสีนางสุวรรณมาลีให้ยอมตามความประสงค์ของตัว แต่นางสุวรรณมาลีมิได้มีใจรักต่อโจรสuhrแต่ประการใดเลย พยายามหน่วงเหนี่ยวเอาตัวรอดมาได้และคิดว่าถึงอย่างไรก็คงหนีไม่พ้นเงื้อมมือของโจรสuhrซึ่งเป็นแน่นอน เพราะได้

สินสมุทรสุดแสนแค้นsuhr

ตัวเป็นกามาประสงค์ซึ่งหงส์ทอง
นางยุคหัตถ์ดรัสห้ามด้วยความรัก
ล้วนพวกพ้องของฝรังอยู่ทั้งนั้น
เช่นนี้ต้องตรองตรึกให้ลึกซึ้ง
จะรบสู้ผู้ใหญ่พอไม่เคย

กุมารว่าการจะรณรบ

พระโยคีวิเศษให้เวทมนต์
แม่ผีเสื้อเมื่ออยู่ในกุหา
สิ้นทั้งลำกำปั่นไม่พรั่นใคร
แล้ววิ่งผลุนหมุนออกมานอกห้อง
ถึงsuhrตั้งกระทุ้งสู่ทับ
จะปลุกปล้ำทำดูตั้งซู่ซั่ว
อย่าปั่นเปื้อนเยอหยังมาชิงชัย
แล้วกำหมัดกัดฟันกระชั้นชิด
suhrร้องเรียกไพร่ให้พยุ
บ้างพลวได้ไม้พลองกระบองสั้น
สินสมุทรผูกโลดโคดทะยาน
เห็นนายโจรโผนจับสับประยุทธ์
กระซกนึกซึกโครงครากทลาย
แขกฝรังอังกฤษไม่คิดรบ
บ้างหมอบราบกราบกำประนมมือ

ใช้อุบายเอาตัวรอดไว้ว่าให้พลค่าเสียก่อนจึงจะยอมตามใจ ทั้งที่ไม่มีความรักต่อโจรสuhrแต่ประการใด แต่เพราะได้โดยสารเรือ โจรสuhrมากับสินสมุทร จึงต้องหาทางเอาตัวรอดไว้ก่อน เมื่อนางสุวรรณมาลีเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้สินสมุทรฟัง สินสมุทรจึงโกรธโจรสuhrมาก จึงคิดจะกำจัดโจรสuhrเสีย การที่สินสมุทรจะฆ่าโจรสuhrนี้กล่าวได้ว่าโจรสuhrเป็นผู้กระตุ้นก่อน ทั้งนี้เพราะนางสุวรรณมาลีเป็นที่รักของสินสมุทร เสมือนแม่บังเกิดเกล้า กลอนตอนที่สินสมุทรฆ่าโจรสuhrมีดังต่อไปนี้

ขึ้นเสียงดังเดือดคำว่าจงทอง
จะไปลองเสียให้สมอารมณ์มัน
ยังเด็กนักพอคุณอย่าขุนหัน
จะสู้มันที่ไหนได้อ่าไปเลย
อย่าดื้อดึงดูคุณะลูกเอ๋ย
อย่าอยู่เลยหลักไปเสียให้พ้นๆ
ลูกรู้จบการศึกได้ฝึกฝน
ทั้งคงทนแทงฟันไม่บรลัย
ให้มันด้าที่มันนุษย์ยุคไม่ไหว
ลูกจะไปลองทาบให้ยุบยับ
นางรื้อร้องเรียกไว้ก็ไม่กลับ
มึงพูดกับมารดาว่าไร
หมายว่ากลัวเกรงฝีมือหรือโฉน
จะฆ่าให้ตายสิ้นเหมือนรินยุ
ถีบอังกฤษตกเตียงเสียงดังผลุง
เป็นหมุ่นมาพร้อมล้อมกุมาร
เข้ารุมรันรอบกายหมายประหาร
พลวได้ขวานขว้างแขกแตกกระเจาย
ทะยานยุคเหยียบอกผงกหาง
เอาศพนายดีไพร่ไล่กระพือ
ถลาหลบล้มกลิ้งบ้างวิ่งต้อ
เสียงอื้ออ้อนน้อมไม่ยอมตายๆ

กลอนที่นำมาให้พิจารณาในตอนนี้ชี้ชัดว่าโจรสuhrung ถูกสินสมุทรฆ่าตายก็เพราะโจรสuhrung เป็นตัวช่วยก่อน ตรงที่พิมพ์ตัวโตนัน แสดงว่าโจรสuhrung คิดจะปลุกปล้ำนางสุวรรณมาลี การที่โจรสuhrung จะทำเช่นนี้สินสมุทรไม่อาจทนและยอมได้ดังใจปรารถนาของโจรสuhrung เพราะสินสมุทรรักษางสุวรรณมาลีคังมารดาของตนเอง จึงต้องคอยปกป้องทุกวิถีทาง ดังนั้นเมื่อโจรสuhrung คิดลวนลาม สินสมุทรจึงต้องฆ่าโจรสuhrung เสีย โจรสuhrung เป็นเหยื่อประเภทที่ Schafer เรียกว่า Provocative victims (เหยื่อที่กระตุ้นให้เกิดอาชญา-

กรรม)

2.3 กรณีการตายของอิเรน

อิเรนเป็นแม่ทัพคนสำคัญได้ทำการสู้รบกับสินสมุทร แต่ไม่สามารถสู้สินสมุทรได้ อิเรนได้รับบาดเจ็บสาหัส กลัวฝ่ายสุคนธาสจะจับเป็น จึงมีบัญชาให้ศิษย์ตัดศีรษะตน การกระทำเช่นนั้นของอิเรนก็เท่ากับเป็นการกระตุ้นให้เกิดการฆ่า แม้จะไม่ใช่เป็นการช่วย แต่เป็นความต้องการของอิเรนเอง และลูกศิษย์ต้องฆ่าก็เพราะความจำเป็น ดังบทกลอนที่จะนำมาให้พิจารณาต่อไป

ฝ่ายฝรั่งตั้งมั่นประจันสู้
พิลึกกลั่นครั้นครั้นพันพิภพ
พลผลึกฮึกหาญผลาญฝรั่ง
อิเรนแรงแวงขวางเข้ารณรอน
ทั้งตัวถูกอาวุธดังฟุ่ห้อย
ออกเอบอาบซาบเลือดจนเหลือทน
เรียกอังกฤษศิษย์สั่งให้ตัดหัว
อ้ายยันตั้งฟังว่าน้ำตากระเด็น
เผ้าอดเอื้อนเตือนหนักชกกระบี่
คลี่เช็ดหน้าผ้าห่อผูกคอไว้
แผ่นขื่นนั่งหลังม้าพาทหาร
ทะลวงไล่ไพร่แตกวิ่งแตกฮือ
ทหารอื่นผืนผ้ามาไม่รอด
แล้วหวนกลับขับพาชีสีกะเสียว

พอเข้าตรูกราวเกรียวเลี้ยวหลบ
ด้วยเสียงรบร้อนชุ่มตะลุมบอน
ตายเหมือนดังดินกลิ้งริมสิงขร
จนเหนื่อยอ่อนไม่ระอาอุตสาห์ทน
โลหิตย่อยหยดชุ่มทุกขุมขน
เห็นไม่พ้นพวกทัพจะจับเป็น
ศีรษะตัวอย่าให้ผู้ใดเห็น
แต่จำเป็นจำทำด้วยจำใจ
ออกตัดศีรษะเชือดจนเลือดไหล
แล้วคว้าได้ขวานครูเป็นคู่มือ
มันแวงขวางขวางเหวี่ยงเสียงออกหวือ
เสียงอิงอ้อออกไปพันแต่คนเดียว
มันยืนทอดใจใหญ่ให้เปล่าเปลี่ยว
ไม่ลดเลี้ยวเลยกระทั่งถึงลังกา

ข้อความที่พิมพ์ตัวโตนัน แสดงให้เห็นว่าอิเรนเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการฆ่าขึ้น การฆ่าทำนองนี้เป็นการฆ่าเพราะความจำเป็น ผู้ตกเป็นเหยื่อยอมให้กระทำโดยความสมัครใจ และผู้ที่สมัครใจก็คือ ผู้ที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรมนั่นเอง

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานิทานกลอนเรื่องพระอภัยมณี

ตลอดเล่มแล้ว ปรากฏว่าผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมี 2 ประเภทคือ ผู้ที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพ คือบุคคลที่ยังเป็นเด็ก ขาดประสบการณ์ ขาดความชำนาญ ขาดไหวพริบ ขาดความเจนโลกง่ายแก่การถูกหลอกลวง อีกประเภทหนึ่งที่มีจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมก็คือ ผู้ที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรมเสียเอง มักเป็นผู้ลงมือกระทำก่อนหรือเป็นผู้ทำตายหรือเป็นผู้สมัครใจให้เกิดการกระทำความผิด

ข้อเสนอแนะที่ควรจะสนับสนุนให้มีก็คือ การศึกษาวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น เรื่องขุนช้างขุนแผนซึ่งถือเป็นวรรณคดีที่มีลีลาในการร้อยกรองไม่แพ้เรื่องพระอภัยมณี มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมอยู่มากมาย

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. 2520. “ปรัชญาศิลปะ” ในอำนาจเย็นสบาย (รวบรวม). *สุนทรียภาพ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม.
- คณะกรรมการมูลนิธิสุนทรภู่. (ไม่ปรากฏ พ.ศ.) *ที่ระลึก 200 ปีจากอนุสาวรีย์สุนทรภู่*. สระบุรี : โรงพิมพ์ปากเพรียวการช่าง 2.
- เจือ สตะเวทิน. 2518. *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุทธินิการพิมพ์.
- นายคำรา ณ เมืองใต้. 2497. *เล่าเรื่องพระอภัยมณี*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. 2518. *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532 *ศิลปกรรม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ.

สุนทรภู่. 2529. *พระอภัยมณี*. กรุงเทพมหานคร : องค์การคำครุสภา.

Bonn, R.L. 1984. *Criminology*. New York : McGraw - Hill Book Company.

Hentig, H. von. 1967. *The Criminal and His Victim*. New Haven : Yale University Press.

Osborne, H. 1970. *The Art of Appreciation*. London : Oxford University Press.

Schafer, S. 1977. *Victimology : the Victim and His Criminal*. Reston Virginia : Reston Publishing Company.

Sellin, T. and M.E. Wolfgang. 1970. *The Measurement of Delinquency*, New Delhi : Wiley Eastern Private Limited.

Viano, E.C. 1976. *Victim in Society*. Washington, D.C. : Visage Press.

Wold, M. and E. Cykler. 1965. *Music and Art*. Dubuque, Iowa : Wm. C. Brown Company Publishers.